

Det Kgl. Danske Landhusholdningsselskab 1769-2019

Niels Kærgård, Tommy Dalgaard og Paul R. Sharp

1 700-tallets oplysningstid resulterede i en lang række reformer af det danske samfund. Tidsånden var for fremskridtstro og rationalitet. I 1753 accepterede Københavns Universitet naturvidenskaben og ansatte eksperimentalfysikeren C.G. Kratzenstein som professor. I 1785 oprettedes "Borgerdydskolen" (senere Øster Borgerdydskolen og Vester Borgerdyd Gymnasium) og i 1787 Efterslægtsselskabets Skole. (Nu HF Centret Efterslægten), den sidste med mottoet "Non Nobis" ("Ikke for os", underforstået "men for fremtiden").

Dyd og kommende generationer var i fokus. Derfor blev der også dannet lærde selskaber. Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab, der stadig eksisterer og bl.a. står bag Carlsberg Fondet og Ny Carlsberg Fondet, blev startet i 1742. I 1759 dannedes "Selskabet til de Skønne og nyttige videnskabers Forfremmelse", der dog allerede i 1800-tallet mistede sin betydning. Hvor stor lighed der var mellem disse selskaber, kan bl.a. ses af, at periodens største jurist og konseilspræsident 1853-1854, Anders Sandøe Ørsted, både var præsident for Landhusholdningsselskabet (1817-1855) og for Videnskabernes Selskab (1848-1860).

Den offentlige debat om samfundsspørgsmål var også i perioden ret fri, selvom der var enevælde, og fornærmelse af den regerende monark og hans nærmeste selvfølgelig var en alvorlig forbrydelse. I perioden 1757-1764 søgte man således at fremme samfundsdebatten ved udgivelsen af *Danmarks og*

Norges Oeconomiske Magazin, hvor alle indlæg uden omkostninger for forfatteren og uden hensyn til dennes stand og synspunkter kunne blive trykt "blot de sigtede mod det almene vel", se Sæther (1989).

Det var på denne baggrund oprettelsen af Det Kgl. Danske Landhusholdningsselskab skal ses¹. Oprindeligt var det Martin Hübner, juraprofessor og blandt mange tillidsposter rektor ved Københavns Universitet i 1772, der foreslog kongen at oprette et selskab, der ved vejledning, præmier og belønninger skulle opmuntre alle dele af økonomien.

Det blev dog i første omgang ikke til noget, men tankerne videreførtes, og den 29. januar 1769 oprettedes *Det Danske Landhusholdnings Selskab*, og det fik så senere indføjet "Kongelige" i navnet. Grev J.H.E. Bernstorff blev selskabets første præsident, og Martin Hübner blev en af de to vicepræsidenter²). Som en særlig gunstbevisning fik det stillet lokaler til rådighed i "Det Kgl. Palæ i Kalleboderne" (Prinsens Palæ, nu Nationalmuseet) og her havde selskabet til huse indtil 1884. Desuden blev selskabet bevilliget portofrihed.

Der blev lidt senere etableret tilsvarende selskaber i Norge og Sverige. Den 29. december 1809 stiftedes Det Kongelige Selskab for Norges Vel med det

¹ Landhusholdningsselskabets historie er tidligere beskrevet i både artikler og bøger, f.eks. Hertel (1919-1920), Nielsen (1944), Dybdahl (1969), Kærgård (1999, 2007 og 2014).

² Senere var der et præsidium med 3 præsidenter, så de i det følgende nævnte præsidenter kan altså have haft to medpræsidenter.

formå at virke for "Norges vel i litterær og økonomiske henseende". Jf. selskabets nuværende hjemmeside havde selskabet "i en lang årrække - - - samme funktion som Det Kgl. Danske Landhusholdningsselskab".

Den 28. december 1811 stiftede Karl XIII i Stockholm Kungliga Lantbruksakademien, der senere tog navneforandring til Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien med kronprins Karl Johan som første præsident. Om dette selskabs start hedder det på selskabets hjemmeside:

Europas furstar framställde sig gärna som sitt lands främste jordbrukare. De grundade mönsterjordbruk och olika utbildningsanstalter på sina slott. De adliga godsägarna följde efter och efter hand även borgerligheten som vare sig de ägde egendom eller ej engagerade sig i den växande lantbruksvetenskapen.

Dette billede af fremsynede godsejere som bærere af den teknologiske udvikling i landbruget kan jf. nedenfor også genfindes i Danmark.

Det Kgl. Danske Landhusholdningsselskabs virke blev i begyndelsen af 1800-tallet udvidet med udgivelsen af Tidsskrift for Landøkonomi. I perioden 1815-1819 udgav papirfabrikant og politiker Johan Christian Drewsen (1777-1851) Landoekonomisk Tidender. Drewsen var allerede aktiv i stænderforsamlingerne og blev efter den frie forfatning den første folketingsmand fra Lyngby kredsen og var medstifter af "Bondevennernes Selskab". I 1819-1830 fornyede han tidsskriftet, og det skiftede navn til Nye Landoekonomiske Tidender. Drewsen var præsident for Landhusholdningsselskabet 1819-1830 og fik

arrangeret, at tidsskriftet fra 1831 blev udgivet af Landhusholdningsselskabet under navnet Tidsskrift for Landøkonomi, og det er det så blevet siden.

Allerede fra 1782 fik Selskabet overladt en plads i den offentlige almanak ("Universitetsalmanakken") til økonomiske afhandlinger "bonden i særdeleshed til oplysning og nytte". Da disse artikler blev opgivet i 2004 havde det været "folkeoplysning i et kvart årtusinde", og indtil begyndelsen af det 20. århundrede spillede også disse artikler en central rolle i folkeoplysningen, se Slottved (2000 og 2014).

Landhusholdningsselskabets storhedstid 1769-1918

Landhusholdningsselskabet virkede i et dansk landbrug, der fra selskabets start i 1769 til 1. Verdenskrig undergik en række radikale ændringer, der lagde grunden til det landbrug, vi kender i dag med selvejergårde og en stor animalsk produktion. Et landbrug understøttet af forskning og faglig rådgivning. De store landboreformer i 1780'erne med afskaffelse af stavnsbåndet, udskiftning af landsbyernes jord til selvejer-bondegårde og udflytning af gårdenes bygninger fra landsbyerne og ud i centrum af gårdenes marker, skabte den bondestand, der i høj grad kom til at præge Danmark i de næste 150 år, politisk med bøndernes parti Venstre, og kirkeligt med Grundtvigianismen.

Denne bondestand levede godt af at producere korn til England i perioden fra 1830'erne til 1870'erne. Da der med jernbaner og dampskibe i 1870'erne begyndte at komme billigt korn til Europa, var man i stand til at omstille sig til produktion af smør, æg og bacon. Så trods alle spådomme om, at dansk land-

brug ville blive udkonkurreret, så fik man en succesfuld periode fra 1880'erne til ind i mellemkrigstiden.

Mange mænd og mange forhold spillede en rolle for denne udvikling. Men Landhusholdningsselskabet, dets aktiviteter og ledere spillede ved mange lejligheder en afgørende rolle for denne udvikling. Det har været et dogme for selskabets virke, at det skulle være upolitisk. Man deltog derfor ikke direkte i arbejdet med landboreformerne i 1780'erne. Men det var selskabets første præsident J.H.E. Bernstorff, der fik den tyske botaniker G.C. Oeder (1728-1791) til København med henblik på et professorat ved Københavns Universitet.

Selve professoratet gik i vasken, da han var ekspert i botanik og medicin mere end i latin, og universitetets professorer kunne ikke acceptere ham på grund af hans "barbariske fejl i latinsk syntaks og grammatik". Ikke desto mindre kom han til at spille en central rolle i Danmark i 1760'erne og begyndelsen af 1770'erne. I 1769 udgav han på tysk skriftet *Betænkning om, hvorledes der kan skaffes Bonden frihed og Ejendom*, der kom på dansk i 1771 og fik stor betydning. Det var også ham, der formidlede den kontakt mellem veterinæren P.C. Abildgaard (præsident for Selskabet 1774-1778) og Struensee, der i 1773 førte til oprettelsen af Veterinærskolen på Christianshavn; forløberen for Den Kgl. Veterinær og Landbohøjskole.

Landhusholdningsselskabets rolle var mest tekniske forbedringer. Ejendomsretten krævede afgrænsninger, og Selskabet præsenterede f.eks. et forslag om stengærder. De individuelle landbrug havde færre trækdyr til rådighed end landsbyfælleskabet, og der-

for arbejdede Selskabet for udbredelse af jernplove i stedet for de gamle træhjulplove, der krævede meget trækraft; det skete både ved uddeling af plove og ved pløjningskonkurrencer.

Selv om man var upolitisk, var man hurtig til at støtte landboreformerne, allerede i 1792 rejste Selskabet Frihedsstøtten med en nedlagt guldplade med indskriften:

Aar efter Christi Fødsel 1792 satte eenige Borgere her en Støtte af Steen til Minde om deres Konge Christian den Syvendes Velgierninger imod Danmarks Bondestand, især ved at løse den fra Stavnsbaandet.

I første del af det 19. århundrede er allerede Johan Christian Drewsen, præsident 1819-1830, nævnt. En central begivenhed i den følgende periode var oprettelsen af Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole (KVL) i 1858. Central i dette arbejde var B.S. Jørgensen (1815-1888). Han var uddannet på Polyteknisk Højskole, udførte geologiske målinger for Landhusholdningsselskabet og blev docent i landbrugsfagene på Polyteknisk Højskole. Han var derfor naturligvis med fra starten ved oprettelsen af KVL og var fra starten professor i landbrugsøkonomi (almindelig landbrugslære). Selv om han ikke var meget skrivende og have store respekt for praktisk erfaring, var han central ved skabelsen af en læreanstalt, der også havde en teoretisk profil. Han var præsident for Landhusholdningsselskabet 1855-1883 og redaktør af *Tidsskrift for Landøkonomi* 1853-1866, se f.eks. Christensen (1923).

For omstillingen til animalsk produktion i 1880'erne var der to andre forskere, der kom til at spille de cen-

trale roller; Th. R. Segelcke (1831-1902) og N.J. Fjord (1825-1891). Begge var præsidenter for Selskabet; Segelcke 1900-1902 og Fjord 1883-1891.

Th. R. Segelcke var uddannet på Polyteknisk Læreanstalt i 1854 med B.S. Jørgensen som lærer. Han blev i 1861 Landhusholdningsselskabets første mejerikonsulent og var tilknyttet Selskabet som sådan til 1889. Fra 1873 havde han hovedstilling på Landbohøjskolen først som docent og senere som professor i mejerilære. Det var i høj grad hans forskning i mejeridrift og uddannelse af landmænd i mejeridrift, der dannede basis for mejeribrugets omstilling fra en lidt tilfældig biproduktion til en stor, videnskabelig baseret produktion af kvalitetssmør. Han er blevet betegnet som "det danske mejeribrugets fader", (Bjørn, 1979-1984).

N. J. Fjord, "Docent Fjord", (1825-1891) var også uddannet på Polyteknisk Læreanstalt og viste så udmærkede evner, at han blev ansat som docent i fysik og meteorologi ved Landbohøjskolen fra dennes start, selv om han endnu ikke havde afsluttet sine studier. Han blev grundlæggeren af en systematisk forsøgsvirksomhed for dansk landbrug; i 1883 blev han forstander for Landøkonomisk Forsøgslaboratorium; udviklingen herfra til Danmarks Jordbrugsforskning og Aarhus Universitet er beskrevet i Dalgaard (2014).

Han ledede Landhusholdningsselskabets meteorologiske observationer, der i 1873 førte til dannelsen af Meteorologisk Institut, arbejdede med varmebehandling af kød til bekæmpelse af trikinfaren, lavede forsøg med centrifuger, med is-afkøling af mælk og meget andet. Det var en indsats, der fik afgørende betydning for det praktiske landbrug og udviklingen

af fødevareproduktionen i Danmark, se Christensen (1920) og Bjørn (1979-84).

Men Selskabet bestod ikke kun af forskere; den anden hovedgruppe var fremtrædende landmænd, typisk godsejere. Et fremtrædende eksempel på disse var Edward Tesdorpf (1817-1889), der af mange nævnes som 1800-tallets førende landmand. Han var storkøbsmandssøn fra Hamburg, men købte i 1840 Orupgård på Falster og senere andre gårde, så han ved sin død ejede i alt omkring 5500 tønder land. Han afviklede resterne af hoveri og fæstevæsen på sine gårde, og i tæt kontakt med Segelcke og Fjord blev han en foregangsmand med hensyn til dræning, udnyttelse af dampkraft og andre maskiner, og oprettede den første danske sukkerfabrik i Nykøbing Falster; se Christensen (1924) og Bjørn (1979-84).

Han var også en pioner med hensyn til overgangen fra vegetabilsk til animalsk produktion. Hans besætning af anglerkvæg fik afgørende indflydelse på udviklingen af rød dansk malkerace. Han var præsident for Landhusholdningsselskabet 1860-1888, og det var ham, der som præsident fik oprettet stillingen som mejerikonsulent til Segelcke i 1861.

Det 20. århundredes danske landbrug er ikke kun præget af landbrugsfaglighed, men også af effektiv økonomisk styring. Det blev en central opgave for Selskabet i starten af 1900-tallet. I 1874 begyndte Segelcke at undervise i landbrugsbogholderi på Landbohøjskole. Omkring 1900 var der forskellige regnskabskredse i landbruget. Theodor Westermann (1852-1935) var professor i planteavl og jorddyrking på Landbohøjskolen, men nærede også en dyb interesse for landbrugets økonomi og regnskabsfø-

ring, hvorfor han i 1910 blev formand for et udvalg, der skulle se på problemerne hermed (hvilket ikke var helt let, da tre af udvalgets medlemmer havde udarbejdet hver sin regnskabsbog efter vidt forskellige principper).

Som Landhusholdningsselskabets præsident 1910-1919 var han en helt central skikkelse ved arbejdet med regnskaber og driftsstatistikker, der førte til dannelsen af Landøkonomisk Driftsbureau, se Christensen (1924). På opfordring af Landhusholdningsselskabet udarbejdede professor O.H. Larsen (1875-1955) allerede i 1914 en plan for et landbrugsstatistisk kontor. På et møde i 1916 med alle centrale landbrugsorganisationer lovede Westermann på Landhusholdningsselskabets vegne, at Selskabet ville dække udgifterne til de første 2 år for et landøkonomisk driftsbureau, og i 1918 blev Landøkonomisk Driftsbureau så etableret med professor O.H. Larsen som første forstander.

Det var på den tid almindeligt, at Landbohøjskolens professorer også ledede en forsøgstjeneste indenfor deres område, og det var disse, der senere blev til selvstændige sektorforskningsinstitutter. Landøkonomisk Driftsbureau udviklede sig gennem udvidelser og fusioner til vore dages Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi ved Københavns Universitet, se dette instituts historie i Kyed, Kærgård og Zobbe (2014).

Det moderne Landhusholdningsselskab

I 1919 etablerede landboforeningerne, andelsudvalget og Landhusholdningsselskabet Landbrugsraadet. Dermed blev repræsentationen af landbruget i den offentlige debat overladt til andre. Og det har været historien om Landhusholdningsselskabets udvikling i

det 20. århundrede. Gradvist er Selskabets aktiviteter overladt til andre; den centrale landbrugsrådgivning til SEGES, de metrologiske målinger til Meteorologisk Institut, den erhvervspolitiske repræsentation til Landbrug & Fødevarer og regnskabsindsamlingen til Landøkonomisk Driftsbureau.

Denne fordeling af opgaver kan illustreres ved udviklingen i Selskabets kontorforhold. Fra starten til 1884 holdt man til i Prinsens Palæ, men flyttede efter Christiansborgs brand af frygt for lignede brande til Den Ankerske Gård og så i 1903 til Vestre Boulevard (den nuværende H.C. Andersens Boulevard). I 1933 byggede man så eget hus på Rolighedsvej 26; ikke længere noget palæagtigt, men dog et lille 3-etagers kontorhus, som man i 1991 solgte til KVL og flyttede til Mariendalsvej 27, hvor man lejede nogle kontorlokaler. Men man havde dog stadig en direktør, et personale og et forlag. Økonomien blev dog trangere og trangere, og man flyttede til et par kontorer på Tune Landboskole og så til billigere lokaler i Vejen. Endelig måtte man så opgive både egne lokaler, direktøren og forlaget og blev en lille forening med en bestyrelse, administreret først fra Axelborg og senere af Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi.

I dag er selskabet altså en ret beskeden forening, der arrangerer konferencer og en årlig ekskursion, samt uddeler medaljer specielt for lang og tro tjeneste. Desuden uddeles Agrarøkonomiprisen til årets tre bedste afsluttende økonomiopgaver på landbrugsskolerne.

Med denne udvikling var der selvfølgelig ikke længere plads til eller brug for Selskabets pompøse møbler, malerier, buster, bogsamlinger og andre klenodier

fra velmagtsdagene, men det er alt sammen bevareret på Dansk Landbrugsmuseum Gl. Estrup (nu Det Grønne Museum), som har indrettet Landhusholdningsselskabets mindestuer. Der er også andre minder fra storhedstiden; der er bronzestatuer i mere end legemsstørrelse af Fjord og Tesdorpf. Fjord står foran Landøkonomisk Forsøgslaboratoriums bygning (nu Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi), og Tesdorpf, der tidligere stod på den anden siden af Rolighedsvej og så over til Fjord, står nu på Tesdorpfvej. Og både Fjord og Segelcke har fået veje opkaldt efter sig (N.J. Fjords Alle og Segelckesvej på Frederiksberg).

Selskabets betydning

Fremskridt og gennembrud har altid mange årsager. Årsagerne kan tit inddeles i tre hovedgrupper: 1) Ændringer i ideologi og tidsånd, 2) Ny teknologi, og 3) Ændrede økonomiske rammebetingelser. Dette kan illustreres ved den succesfulde omstilling fra vegetabilsk til animalsk produktion i 1880'erne. Her var disse tre grupper af årsager tydelige:

1. Man havde fået en vakt gårdmandsstand, der tog folkehøjskole og andelstanken til sig.
2. Der indførtes væsentlige nye teknologier såsom centrifugen, is-afkøling og nye kvægracer.
3. De relative priser var ændret til de animalske produkters fordel.

Hvilke af disse faktorer, der var den vigtigste, skal ikke diskuteres her. Utvivlsomt spillede alle en rolle. Men der er næppe tvivl om, at Landhusholdnings-

selskabets aktiviteter spillede den største rolle vedrørende det 2. forhold. Selskabets oplysnings- og forskningsvirksomhed gik ud på at udvikle og udbrede nye teknikker, afgrøder, dyreracer og praksisser. Det var bl.a. de fremmeste godsers fremskridt, der søgtes udbredt til det bredere landbrug.

Vedrørende dette forhold har den nyeste økonomisk historiske forskning nuanceret vores syn på, hvad der skete. Traditionelt har man understreget den hurtige omstilling med centrifugen og andelsbevægelsen. Men nyere forskning har understreget, at forudsætningerne for den hurtige omstilling blev grundlagt langt før med vidensoverførsel fra udlandet (Jensen et al 2018), godsernes eksperimenter med flere dyr, nye malkekvægracer, og nye dyrknings- og forarbejdnings teknikker (Henriksen et al 2011, Lampe & Sharp 2015a), øget fokus på bogholderi og regnskab (Lampe & Sharp 2014, 2017a,b) og handelspolitik og godsejere og købmænds kontakt med udlandet (Henriksen et al 2012, Lampe og Sharp 2015b og 2018). Det var alt det, Landhusholdningsselskabet, Tidsskrift for Landøkonomi og andre skrifter fra Selskabet havde bidraget med. Den nyeste forskning giver altså Landhusholdningsselskabet og godserne en langt mere fremtrædende plads ved 1880'ernes omstilling end den beskedne plads, som den ældre "gårdmandslinje" i historie har tillagt dem.

Det er ikke usandsynligt, at noget tilsvarende vil være tilfældet, hvis andre reformperioder som 1780'ernes landboreformer analyseres grundigere. Jernpløve, gærdebygning og nye sædskifter var alle led i landboreformerne, men selvfølgelig ikke så åbenbart iøjnefaldende som stavnsbåndets ophævelse.

Konklusion

Det Kgl. Danske Landhusholdningsselskab er i dag en beskeden organisation, mens Selskabets børn – bl.a. forsøgstjenesten, Meteorologisk Institut og rådgivningen – nu helt overskygger moderselskabet. Det samme er ikke tilfældet i Norge og Sverige. I Sverige er Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien stadig en rig og fornem institution med egen bygning i det centrale Stockholm og med tæt kontakt til kongehuset. I Norge er "Norges Vel" en landsomfattende uafhængig medlemsorganisation, der arbejder for en bæredygtig erhvervsudvikling i landbrug, fiskeri og fornybar energi, herunder også værdiskabelse i lokalsamfundene.

Det Kgl. Danske Landhusholdningsselskab ser i dag ikke så imponerende ud, men om strategien med at lade mange aktiviteter blive selvstændige og få deres eget uafhængige liv har været en ulempe for samfundet, er dog langt fra sikkert. Det kan jo ofte være en fordel at overlade aktiviteterne til ens "børn" i stedet for selv at holde på dem; og med de store forandringer vi i dag ser i landbrug, klima og samfund, er der i alle tilfælde brug for fortsat at udvikle disse aktiviteter til en ny tid.

Litteratur:

Bjørn, Claus (1979-84), "N.J. Fjord", *Dansk Bibliografisk Leksikon*, 3. udgave, Gyldendal, København.

Bjørn, Claus (1979-84), "Th. R. Segelcke", *Dansk Bibliografisk Leksikon*, 3. udgave, Gyldendal, København.

Bjørn, Claus (1979-84), "E. Tesdorpf", *Dansk Bibliografisk Leksikon*, 3. udgave, Gyldendal, København.

Christensen, Anton (1920), "Fjord, Niels Johannes", (1920), *Dansk biografisk Haandleksikon*, Gyldendalske Boghandel og Nordisk Forlag, København, bind I, side 492-493.

Christensen, Anton (1923), "Jørgensen, Bendt Søborg", *Dansk biografisk Haandleksikon*, Gyldendalske Boghandel og Nordisk Forlag, København, bind II, side 162-163.

Christensen, Anton (1924), "Tesdorpf, Edward", *Dansk biografisk Haandleksikon*, Gyldendalske Boghandel og Nordisk Forlag, København, bind III, side 544-545.

Christensen, Anton (1924), "Westermann, Anton Marius Teodor", *Dansk biografisk Haandleksikon*, Gyldendalske Boghandel og Nordisk Forlag, København, bind III, side 697-98.

Dalgaard, Tommy (2014), "Fra Fjord til Foulum og Aarhus Universitet", *Tidsskrift for Landøkonomi*, 200. årgang, nr. 1, side 21-30.

Dybdahl, Vang (1969), *For Fædrelandets bedre flor: Bidrag til Det Kgl. Danske Husholdningsselskabs historie 1769-1969*, Det Kgl. Danske landhusholdningsselskab, København.

Henriksen, I., Lampe & M. Sharp, P. (2011). "The role of technology and institutions for growth: Danish creameries in the late nineteenth century", *European Review of Economic History*, vol. 15:3, side 475-493.

Henriksen, I., Lampe & M. Sharp, P. (2012). "The strange birth of liberal Denmark: Danish trade pro-

tection and the growth of the dairy industry since the mid-nineteenth century", *Economic History Review* vol. 65 (2), pp. 770-788.

Hertel, H. (1919-20), *Det Kgl. Danske Landhusholdningsselskabs historie I. Selskabets historie i tiden fra 1769-1869 og II. Selskabets historie i tiden 1869-1918*, August Bangs Boghandel, København.

Jensen, P.S., M. Lampe, P. Sharp & C. Skovsgaard (2018). "'Getting to Denmark': the Role of Elites for Development". *CEPR Discussion Papers* 12679.

Kyed, Karsten, Niels Kærgård & Henrik Zobbe (2014), "Den jordbrugsøkonomiske forskning i Danmark – Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi", *Tidsskrift for Landøkonomi*, 200. årgang, nr. 1, side 67-81.

Kærgård, Niels (1999), "Efterslægt og borgerdyd: Det Kgl. Danske landhusholdningsselskabs start og historie", i *Københavns Universitets almanak: Skriv- og rejsekalender for det år efter Kristi fødsel 2000 som er skudår*, Københavns Universitet, København, side 259-269.

Kærgård, N. (2007). "Tidsskrift for Landøkonomi og Landhusholdningsselskabet: historien kort". *Tidsskrift for Landøkonomi* 193: 1, pp. 11-22.

Kærgård, Niels (2014), "Brudstykker af Det Kgl. Danske landhusholdningsselskabs og Tidsskrift for Landøkonomis glørværdige historie", *Tidsskrift for Landøkonomi*, 200. årgang, nr. 1, side 9-19.

Lampe, Markus & Paul Sharp (2014), "Tidsskrift for Landøkonomi og udviklingen af moderne mejeri-

brug i Danmark", *Tidsskrift for Landøkonomi*, 200. årgang, nr. 1, side 91-100.

Lampe, M. & Sharp, P. (2015a). "Just Add Milk: A Productivity Analysis of the Revolutionary Changes in Nineteenth Century Danish Dairying". *Economic History Review* Vol. 68.4 side 1107-1488.

Lampe, M. & Sharp, P. (2015b). "How the Danes Discovered Britain: The International Integration of the Danish Dairy Industry Before 1880". *European Review of Economic History* Vol. 19:4, side 432-453

Lampe, M. & Sharp, P. (2017a). "A quest for useful knowledge: The early development of agricultural accounting in Denmark and Northern Germany". *Accounting History Review* Vol. 27:1, side 73-99.

Lampe, M. & Sharp, P. (2017b). "'Rational' Farmers and the Emergence of Modern Accounting in Danish Dairying". *European Historical Economics Society (EHES) Working Papers* 0115.

Lampe, M. & Sharp, P. (2018). *A Land of Milk and Butter: How Elites Created the Modern Danish Dairy Industry*. University of Chicago Press.

Nielsen, Chr. Aage (1944), "Træk fra Landhusholdningsselskabets Virksomhed gennem 175 Aar", *Tidsskrift for Landøkonomi*, side 67-80.

Sæther, Arild (1989), "Danmarks og Norges Økonomiske Magazin, et fristed for den økonomiske tænkning på 1700-tallet", *Norsk Økonomisk Tidsskrift*, Vol. 103.2, side 99-114.

250